

1. Корчева Т. В. Окремі питання щодо вдосконалення процесуального порядку відкриття матеріалів іншій стороні у кримінальному провадженні. *Право і суспільство*. 2014. № 6–1, ч. 2. С. 332–337.

2. Карпов Н. С. Деякі питання ознайомлення учасників кримінального процесу з матеріалами кримінального провадження. *Юридичний часопис національної академії внутрішніх справ*. 2013. № 1. С. 243–248.

3. Дрозд В.Г. Правове регулювання досудового розслідування: проблеми теорії та практики: монографія. Одеса: Видавничий дім «Гельветика», 2018. 448 с

4. Теоретичні аспекти організації досудового розслідування : матеріали всеукраїнської науково-практичної конференції м. Харків, 4 грудня 2015 р. – Харків : ХНУВС, 2015. 508 с.

Лук'яненко О. А.

здобувач вищої освіти 2 курсу
Навчально-наукового інституту права
та підготовки фахівців для підрозділів
Національної поліції

Дніпровського державного
університету внутрішніх справ

Федченко В. М.

професор кафедри кримінального
процесу та стратегічних розслідувань
Дніпровського державного

університету внутрішніх справ,

кандидат юридичних наук, доцент

ВІДШКОДУВАННЯ ШКОДИ У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОВАДЖЕННІ ПІД ЧАС ДІЇ ВОЄННОГО СТАНУ

На сьогодні одним з найефективніших механізмів відшкодування шкоди, завданої воєнними діями, є заявлення цивільного позову в кримінальному провадженні. Відповідно до ч. 1 ст. 55 КПК України потерпілим у кримінальному провадженні може бути фізична особа, якій кримінальним правопорушенням заподіяно моральну, фізичну або майнову шкоду, а також юридична особа, якій кримінальним правопорушенням заподіяно майнову шкоду [2]. Тому спочатку особі необхідно подати заяву про вчинення кримінального правопорушення та заяву про залучення її до кримінального провадження як потерпілого. Наступним кроком є подання цивільного позову. Підставою для відшкодування шкоди, заподіяної війною, є реєстрація факту вчинення воєнних злочинів, бо тільки за січень 2024 було зафіксовано 2 003 кримінальних правопорушень у сфері порушення законів

та звичаїв ведення війни [1]. Факт реєстрації такого злочину та подальше досудове розслідування дають підстави особі, яка зазнала шкоди, вимагати її відшкодування. Цивільним відповідачем у кримінальному провадженні може бути фізична або юридична особа, яка несе цивільну відповідальність відповідно до закону за шкоду, завдану кримінально протиправними діями підозрюваного, обвинуваченого або неосудної особи, що вчинила суспільно небезпечне діяння та до якої пред'явлено цивільний позов у порядку, встановленому КПК України [2]. Наразі існує судова практика, коли цивільні позови пред'являються до країни-агресора. Суд, при ухваленні вироку, задовольняє такі вимоги та стягує з рф заподіяну шкоду [3]. Це не є правильним рішенням, бо держава не підпадає під критерії цивільного відповідача, визначені в Статті 62 КПК України. Однак такий вирок може бути доказом для Міжнародного кримінального суду на підтвердження вини посадових осіб рф. Також слід звернути увагу на те, що до 24 лютого 2022 року такі діяння, які зараз здійснює держава-агресор, кваліфікували згідно Статті 258 КК України – Терористичний акт, натомість наразі такі дії розглядаються згідно Статті 438 КК України – Порушення законів та звичаїв війни. Норми, які регулюють порядок відшкодування шкоди містяться у Цивільному кодексі України. Тобто при розгляді справи судом, окрім посилання на норми кримінального права для становлення винуватості особи, суд повинен посилатися на норми ЦКУ при вирішенні цивільного позову.

Питання відшкодування шкоди у кримінальному провадженні зараз є дуже актуальним для українського народу, бо кожен день армія рф здійснює жорстокі злочини проти нас, проти нашої країни, завдаючи різного виду шкоди. Важливо розробити єдиний правовий механізм відшкодування шкоди потерпілим, цивільним позивачам внаслідок вчинення кримінальних правопорушень у сфері порушення законів та звичаїв ведення війни, що дозволить більш ефективно вирішувати питання щодо відшкодування шкоди у таких кримінальних провадженнях.

1. Про осіб, які вчинили кримінальні правопорушення. Єдиний звіт про кримінальні правопорушення за січень 2024 року. Офіс Генерального прокурора. URL : <https://gp.gov.ua/ua/posts/pro-osib-yaki-vchinili-kriminalni-pravoporushennya-2> (дата звернення 20.05.2024).

2. Кримінальний процесуальний кодекс України. Закон України від 13.04.2012 № 4651-VI. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17> (дата звернення 20.05.2024).

3. Відшкодування шкоди, заподіяної війною: можливості українського правосуддя. Верховний Суд. URL : <https://supreme.court.gov.ua/supreme/presentation/zmi/1556344/> (дата звернення 20.05.2024).